

גליון א' לח

לקראת שבֿת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

פרשת בראשית

שבֿת בראשית – יסוד השנה כולֿה

– התהוות התמידית של העולם יש מאין –

ליקוי המאורות ושייכותו עם מעשי בנ"א

ה"קולא" שב"אמחה את האדם"

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת
ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זא"אניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אודייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד כשר,
ובהצלחה רבה ומופלאה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מנחם מענדל ויספיש, הרב
מאיר יעקב זילברשטרום, הרב מנחם מענדל זילברשטרום, הרב צבי הירש
זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב
מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה.

מכון 'אור החסידות'

ת.ד. 2033 כפר חב"ד - 1469 President st. #BSMT,
ארץ הקודש Brooklyn NY 11213 U.S.A.
*5717 +1-929-754-6218
orhachasidut@gmail.com - oh@chasidus.net

לקראת שבת

ביאורים על פרשת השבוע

נלקטו ונערכו מתוך תורתו של
כ"ק ארמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

בפתח הגיליון

"שבת בראשית" יסוד השנה כולה

- התבוננות בהתנהויות התמידיות של העולם יש מאין -

"שבת בראשית" שבה נקראת הפרשה הראשונה שבתורה, היא יסוד ובסיס לכל עבודת ה' בשנה הבאה אחרי, וכמאמר קדושי עליון: "כשם שמתייצבים בשבת בראשית, כך הולכת השנה כולה".

המדור "יינה של תורה" עוסק בביאור חשיבותה של שבת יסודית זו, וכיצד יש להתבונן בתוכן עניין בריאת העולם יש מאין על ידי הקב"ה, עד אשר ההשקפה על העולם ועל כל המתרחש בו יהיו בהתאם ליסוד גדול זה, אשר התורה היא היא שורשו ומקורו של העולם - "אסתכל באורייתא וברא עלמא".

במדור "שיחות קודש" הובאו דיבורות רבנו על הצורך בהתחדשות תמידית בעבודת ה', בהתאם להתחדשות והתהוות העולם בכל רגע מחדש, אין מקום ל"עייפות" והסתפקות בפעולות העבר, אלא "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים".

במדור "דרכי חסידות" נלקטו קטעים בסה"ק אודות חשיבות ההתבוננות בעניין התהוות העולם יש מאין, תועלת התבוננות זו לעבודת "סור מרע", ולשמחה גדולה בעבודתו ית'.

ובמדור "תורת חיים" הובאו קטעי אגרות רבנו אודות חשיבותה של ההתחלה שמעמידה את כל ההמשך על מצב טוב ונכון, הדברים אמורים הן בנוגע לשבת בראשית, והן בנוגע להתחלת בניין בית בישראל וכיוצא בזה.

ויה"ר שההתייצבות בשבת בראשית כראוי, בעת אשר "ויעקב הלך לדרכו", שבני ישראל הולכים לעבודת ה' לאחר חודש השביעי המושבע בכל, תביא לעבודת ה' כראוי במשך השנה כולה, ולגאולה שלימה בב"א.

המערכת

בראשית

ב • מקרא אני דורש

להקל ולא להחמיר

ע"פ לקסי שוחות חס"י עמ' 27 ואילך

ה • פנינים • עיון וביאור

• המין המשובח או המשובח שבמין?

ע"פ לקסי שוחות חס"י עמ' 24 ואילך

• האם צריך להשיב לטענת האומות?

ע"פ לקסי שוחות חס"י עמ' 541

ו • יינה של תורה

להתייבב ב"שבת בראשית"

ע"פ לקסי שוחות חס"י בתחילתו, תורת מנחם חס"י עמ' 195

ט • שיחות קודש

ההודאה מהענין דחידוש ההתנהויות

י • פנינים • דרוש ואגדה

• "כח מעשיו" - תכלית בריאת העולם

ע"פ לקסי שוחות חס"י עמ' 3 ואילך

• "מכה בפטיש" - פעולה אחת

המברעת את הכף

ע"פ ספר השיחות השבוע"ח חס"י עמ' 147 ואילך, לקסי שוחות

חס"י עמ' 34 ואילך

יא • חידושי סוגיות

ליקוי המאורות ושייכותו עם מעשה בג"א

ע"פ לקסי שוחות חס"י עמ' 7 ואילך

יד • תורת חיים

ההמשך בהתאם להתחלה!

טו • דרכי החסידות

התבוננות והעמקה בענין 'בריאה יש מאין'

וזאת למודעי, שדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושט ריבוי השקו"ט והמקורות שהופיעו שם, ויש להיפך, אשר במקום מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגויות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתותם.

מקרא אני דודש

ביאורים בפשוטו של מקרא

להקל ולא להחמיר

הכתוב מספר "ויאמר ה' אמוחה את האדם אשר בראתי", ולכאורה לשון "אמוחה" מובנו בפשוטו: מחיקה וכליון – מדוע רש"י מציא את תיבת "אמוחה" ממשמעותה הרגילה, ומעמיס בה תוכן חדש: הבאת מים על עפר?

"ויאמר ה' אמוחה את האדם אשר בראתי מעל פני הארמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם" (ו, ז)

ויאמר ה' אמוחה את האדם – הוא עפר, ואציא עליו מים ואמחה אותו, לכן נאמר לשון מיחוי:

חידוש גדול יש בדברי רש"י, שהרי בדרך כלל מתפרשת תיבת "אמוחה" במשמעות של מחיקה, כליון והשמדה, וכמו "מחה אמוחה את זכר עמלק" (בשלה יז, יד. וכן תמחה את זכר עמלק (ס"פ תצא));

ומדוע באמת לא פירש רש"י תיבת "אמוחה" במשמעותה הפשוטה, והוצרך להעמיס בתיבה זו משמעות חדשה – הבאת מים על עפר?!

[בכמה מפרשים פירשו שהדיוק הוא מזה שלא נאמר "אכילה" (ראה באר בשדה כאן. ועוד). ובמדרש תנחומא (באבער, פ' נח ד): "אכרות, אשמיד, אהרוג, אאכיד אין כתיב כאן".

אבל בדרך הפשט אין זו קושיא, שהרי כן הוא הלשון הרגיל. וכמו שמצינו בעמלק שנאמר בו "מחה אמוחה", ובוודאי פירושו כליון ומחיקה (ואין זה שייך להבאת מים), ועד כדי כך שרש"י שם אינו רואה צורך לפרש תיבה זו כי מובנת היא מאלף].

ב. ויובן בהקדים חידוש נוסף של רש"י בפסוק דידן – בפירוש סימו, "נחמתי כי עשיתם":

לכאורה, הפירוש הפשוט של התיבות הללו הוא – "התחרטתי על כך שעשיתם", והיינו, שהיתה אצל הקב"ה חרטה כביכול על כך שהוא עשה את האדם ובעלי החיים (וכמו "נחמתי כי המלכתי את שאול למלך" (שמואל א טו, יא)). וכן פירש בתרגום אונקלוס, ועוד.

אולם רש"י לומד באופן מיוחד, וזה לשונו:

"כי נחמתי כי עשיתם – חשבתי מה לעשות על אשר עשיתם".

וכבר דיין המפרשים (נחלת יעקב. באר בשדה. ועוד) – למה לא פירש רש"י את תיבת "נחמתי" במשמעות של חרטה?

ולחסיף, שלפי המפרשים "נחמתי" במשמעות של חרטה מובן היטב הלשון "נחמתי כי עשיתים" – התחרטתי אשר עשיתים;

ואילו לפי רש"י ש"נחמתי" פירושו "חשבתי מה לעשות להם", הרי הסיום "כי עשיתים" אינו מספיק ברור לכאורה, והי' יותר מתאים באם הי' מסיים "כי רבה רעתם" וכיוצא בזה (וראה חזקוני על אתר).

ג. ויש לבאר:

בדרך הפשט (וראה אור החיים עה"פ), אין לפרש שהיתה חרטה על כללות בריאת האדם ובעלי החיים, שכן אז היתה הבריאה כולה צריכה להתבטל ולהימחק – והרי המציאות היא שנה ואשר אתו בתיבה ניצלו ונשארו בחיים!

ואמנם, בפסוק הקודם (ו, 1) נאמר "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו", ורש"י מפרש שהיתה בזה חרטה כביכול על כללות הבריאה:

"נהפכה מחשבתו של מקום ממדת רחמים למדת הדין . . . וכן כל לשון נחום שבמקרא לשון נמץ מה לעשות . . . לשון מחשבה אחרת . . . נתאבל על אבדן מעשה ידיו".

אבל שם הי' זה רק בבחינת "מחשבה", וכדיוק הלשון "ויתעצב אל לבו" – והיינו, שעלתה כביכול מחשבה של חרטה על כללות הבריאה, אבל לא בא הדבר לידי "גזירה" בדיבור ובפועל ממש;

ואילו בפסוק דידן מדבר על ה"גזירה" כמו שבאה לידי דיבור [ראה גם גור ארי' על רש"י כאן: "חדא למחשבה – וחד לגזירה. כי 'ויאמר ה' אמחה את האדם' הוא הגזירה אשר גזר עליהם, 'וינחם ה' לא הוי רק מחשבה אבל גזירה לא הוי'] – "ויאמר ה' אמחה את האדם וגו'", ובזה אי אפשר לפרש שהיתה חרטה ממש על הבריאה, כי אם היתה "גזירה" של חרטה על עצם הבריאה – לא הי' צריך אף אחד להישאר בקיומו!

וזהו גם הביאור בפירוש רש"י בתחילת הפסוק, שלא רצה לפרש תיבת "אמחה" במשמעותה הרגילה של כליון ומחיקה –

כי אם אכן היתה "גזירה" בדיבור על כליון של האדם ובעלי החיים, איך נשאר נח ואשר אתו בתיבה? ואיך רואים אנו לנגד עינינו אנשים ובעלי-חיים?

ולכן הוכרח רש"י לחדש, ש"אמחה" (אין פירושו כליון מוחלט, אלא) מתייחס לפעולה מיוחדת של הבאת מים – "אביא עליו מים ואמחה אותו", ובזה מתורץ כיצד ניצלו נח ואשר אתו בתיבה, שהי' זה משום שהתיבה הגינה עליהם מפני המים; וכן מיושב כיצד ניצלו הדגים שבים, כי המים לא מזיקים להם (ראה רש"י נח ז, כב: "מכל אשר בחרבה – ולא דגים שבים").

ד. והנה לפי דרכנו עולה, שהדיבור "אמחה את האדם" יש בו ענין של "קולא":

לפני כן היתה "מחשבה" של חרטה על כללות הבריאה, שעל זה נאמר בפסוק הקודם "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו";

ועתה, בפסוק דידן, באה ה"גזירה" בדיבור, באופן קצ' יותר - שלא יהי' כליון מוחלט של היצורים, אלא רק שיביא עליהם מים באופן שיהיו כאלו שינצלו וישארו בקיומם.

ומה באמת הטעם ל"קולא" זו? - על כך בא הטעם בסיום הדיבור, "כי נחמתי כי עשיתים": אמנם היתה מחשבה לפניי לכלות את כל הבריאה, אבל בסופו של דבר "חשבתי מה לעשות להם", כיצד להקל את העונש ולהשאיר חלק מהעולם, "כי עשיתים", שהרי הם מעשה ידיי, ולכן יש למצוא דרך איך להשאיר מהם ולא לאבדם כליל.

ולפי זה יומתק עוד, שבאמת גם "נחמתי" שבפסוק דידן יש בו משמעות של חרטה, וכמשמעות הרגילה של תיבה זו (וכדברי רש"י בפסוק הקודם, "כל לשון ניחום שבמקרא לשון נמלך מה לעשות . . כולם לשון מחשבה אחרת הם") -

אבל לא של חרטה על הבריאה (כפירוש התרגום ועוד), אלא חרטה ביחס למחשבה הראשונה שהיתה לאבד את הבריאה כולה ללא יוצא מן הכלל, ועתה - כשבא לידי דיבור ואמירה - "התחרט" כביכול ממחשבה זו וגזר רק להביא מים באופן שיהיה דרך הצלה. ודו"ק.

המין המשובח או המשובח שבמין?

ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'

מפרי האדמה מן הגרוע, ויש אגדה שאומרת זרע פשתן ה' (ו).

ג' רש"י

כתב הרמב"ם בהלכות איסורי מזבח (פרק ז הלכה יא): "הרוצה לזכות עצמו... יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו. הרי נאמר בתורה והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע השם אל הבל ואל מנחתו", ומסיים: "וכן הוא אומר כל חלב לה".

מלשון הרמב"ם "המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו" משמע שהחייב הוא רק להביא את המובחר שבאותו מין שרוצה להביא, ולא שצריך להביא המין המשובח ביותר. ולכאורה צ"ע, הרי "כל חלב לה" כולל גם ה"חלב" והמשובח מכל המינים, ומניין למד הרמב"ם שגדר החייב הוא הבאת המשובח שבאותו מין בלבד?

ויש לבאר, שדין זה לומד הרמב"ם ממעשה קין והבל, שמובא בהלכה זו:

במק"א נתבאר (ראה ספר 'אוצרות התורה פנינים' ח"א ע' יח, וש"נ) שההבדל בין הבל לקין הוא שהבל הביא מנחתו מהמשובח ("מבכורות ג' ומחלביהן") ממין הצאן, אך לא הידר להביא ממין חשוב יותר – מין הבקר. ולאיך קין הביא קרבנו ממין משובח – פשתן, ורק שבתוך מין זה הביא "מן הגרוע".

ומזה שמנחת הבל התקבלה, ומנחת קין לא התקבלה כלל, מוכח ש"כל חלב לה" מחייב להביא "מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו", אך אינו מחייב להביא את המין הכי משובח.

[וטעם הדבר: תוכן הענין של "כל חלב לה" הוא שבכך מכיר האדם בבעלותו של הקב"ה על הכל, ד"ל'ה' הארץ ומלואה" (תהלים כד, א), שלכן לוקח את המובחר שבנכסיו ומוסרו להקב"ה.

וכיוון שבבריאה ישנם הן מינים משובחים והן

מינים פשוטים לכן חייב זה אינו שייך רק למינים המשובחים, דאזי לא תוכר בעלותו של הקב"ה על כל מין ומין שבבריאה, אלא החיוב הוא להבין המשובח שבכל מין שממנו רוצה להביא קרבנו, שבכך מראה האדם שכל מה שברשותו שייך להקב"ה].

האם צריך להשיב לטענת האומות?

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ

אמר רבי יצחק, לא ה' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם כו', ומה טעם פתח בבראשית כו', שאם יאמרו אומות העולם לישראל, ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא כו' (א.א. רש"י)

לכאורה תמוה, דמה בכך ש"יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם", וכי נצרך לתרץ טענת האומות? ועד כדי כך שגם אם מצד הסברא "ה' צריך להתחיל את התורה" ב"החודש הזה לכם" מ"מ משנים ומתחילים בדבר אחר, רק כדי לתרץ טענתם!

ויש לבאר ע"פ מה מה שנתבאר במק"א (ראה ספר 'כללי רש"י' (כפ"ח. תשע"ח) פ"ח, וש"נ), שבדרך כלל רש"י אינו מביא את שמות בעלי המימרא, ומה שלפעמים מביא את השמות, הרי זה כשהדבר נוגע לפירוש הכתובים, לתרץ איזה קושיא המתעוררת אצל תלמיד חריף, שכדי לרמוז התירוץ לקושיא מביא את בעל המימרא.

ועד"ז יש לבאר כאן, שכדי לתרץ קושיא הנ"ל הביא רש"י שמו של בעל המימרא, רבי יצחק:

איתא בגמ' (ברכות ז, ב) ששיטת רבי יצחק היא ש"אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו כו', ולא עוד שזוכה בדין". יוצא, ששיטתו של רבי יצחק היא שע"פ תורה אין לבוא למצב של התגרות באומות אלא חובה לתרץ ולענות על טענותיהם.

וכן הוא בנדו"ד דזה שלפירוש זה חובה לענות לאומות הוא כי ר"י הוא בעל מימרא זו, ולשיטתו אזיל.

יינה של תורה

עבודת ה' על פי הפרשה

להתייצב ב"שבת בראשית"

שבת בראשית עומדת בתווך בין חגי תשרי לחיים הרגילים של חודשי החורף, וכוח רב יש לה לשבת זו, כפתגם שנמסר מפי כ"ק אדמו"ר הצמח צדק "כפי שנעמדים בשבת בראשית – כך הולכת השנה כולה".

במאמר שלפנינו יבואר מהי "עמידה" זו שנחוצה בשבת בראשית, במה יש להתבונן ולהתעמק, וכיצד עמידה זו מעמידה את היהודי על שנה מוצלחת – בעבודת ה' ובשפע בגשמיות, בבני חיי ומוזוני.

כפי שנעמדים בשבת בראשית, כך הולכת השנה כולה

פרשת בראשית נקראת תדיר בסופו של חודש תשרי, לאחר כל המועדות, ומובא בסה"ק אשר שבת בראשית נוגעת ומשפיעה בכל השנה כולה (ראה ספר המאמרים תשי"א עמ' 59 בשם מורנו הבעש"ט), ומקובל הוא פתגם ששורשו מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע: "כפי שנעמדים בשבת בראשית, כך הולכת השנה כולה" – "אזוי ווי מ'שטעלט זיך אוועק שבת בראשית, אזוי גייט דאס א גאנץ יאר".

כאשר מתבוננים בפתגם זה, עולה השאלה: במה נתייחדה שבת בראשית שהיא דייקא פרשה כללית ויסודית למשך השנה כולה, הלא יש גם בפרשיות אחרות עניינים מיוחדים שנמצאים בפרשיות אלו בלבד, ולכאורה פרשיות אלו הן גם יסוד בנוגע לאותם עניינים, למשך השנה כולה, ומדוע דווקא על שבת בראשית נאמר שכפי שאדם מתייצב בה – כך "תלך" השנה כולה?

ויש לבאר את היסוד המיוחד שמצינו בשבת בראשית, שאם יפנים האדם את המסר והיסוד הגדול שבה, הרי עבודת השנה כולה תהי' באופן אחר לגמרי, וכפי שיתבאר לקמן.

בכל נברא יש חיות אלוקית המהווה אותו תמיד

היסוד הגדול שמפורש בפרשת בראשית, הוא בריאת העולם על ידי הקב"ה – "בראשית ברא אלקים" (ריש פרשתנו), וכתב הרמב"ן (עה"פ) שבריאה זו שונה מכל יצירה שעושה בשר ודם: האדם לוקח חומר מסוים שהי' כבר קיים, וצר ממנו צורה חדשה – "יש מיש", אבל הקב"ה "ברא כל הנבראים מאפיסה מוחלטת", וזהו לשון "ברא" – "איך אצלנו בלשון הקדש בהוצאת היש מאין אלא לשון ברא".

חידוש זה מבואר בהרחבה בתניא חלק שער היחוד והאמונה (פ"ב), ומוסיף להבהיר אשר מכיוון שברא הקב"ה את הבריאה כולה יש מאין, הרי דבר זה מכריח לומר שאין זו בריאה חד פעמית, אלא צריכה להתחדש תמיד, ואין לעולם כולו קיום אם לא יתחדש על ידי הבורא ית' בכל רגע ורגע.

ומבאר, שאין לדמות "מעשה ה' עושה שמים וארץ, למעשה אנוש ותחבולותיו". מעשה בני אדם אינו תלוי יותר ביוצר לאחר היצירה – "כי כאשר יצא לצורך כלי, שוב אין הכלי צריך לידי הצורך, כי אף שידיו מסולקות הימנו והולך לו בשוק, הכלי קיים בתבניתו וצלמו ממש כאשר יצא מידי הצורך", וזאת משום "שהוא יש מיש, רק שמשנה הצורה והתמונה מתמונת חתיכת כסף לתמונת כלי".

אבל מעשה שמים וארץ אינו כן, שהרי בריאתו היא "יש מאין", כנ"ל, וממילא כל קיומו תלוי רק בבורא ית', ואילו יפסיק לקיימו אפילו רגע אחד – יחזור להיות אין ואפס ממש כמו קודם ששת ימי בראשית (ראה שם פ"א).

והרי הדברים קל וחומר מקריעת ים סוף, שטבע המים להיות זורמים אינו עניין המוכרח בהם, אלא כך הטביע בהם הקב"ה, ואכן בנבראים אחרים הטביע טבע אחר, וכמו באבנים שטבעם לעמוד כחומה. ומכל מקום, שינוי הטבע בעת קריעת הים שהמים יעמדו כחומה, נחשב לנס גדול שצריך ה' להתחדש בכל רגע ורגע ממש, ו"אילו הפסיק ה' את הרוח, כרגע היו המים חוזרים וניגרים במורד כדרכם וטבעם ולא קמו כחומה".

ואם כן, הרי "כל שכן וק"ו בבריאת יש מאין, שהיא למעלה מהטבע, והפלא ופלא יותר מקריעת ים סוף", הנה בוודאי "שבהסתלקות כח הבורא מן הנברא ח"ו, ישוב הנברא לאין ואפס ממש". וממילא ברור ש"צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו".

וכמו שמביא אדמו"ר הזקן (שם פ"א) ביאור הבעל שם טוב על הפסוק "לעולם ה' דברך ניצב בשמים" (תהלים קיט, טז), ש"דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו', תיכות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלובשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם", ו"אילו היו האותיות מסתלקות כרגע חס ושלוש, וחוזרות למקורן, היו כל השמים אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל", וכן הוא בכל הבריאה כולה שיש בכל נברא חיות אלוהית המהווה אותו, ו"אפילו ארץ הלזו הגשמית ובחינת דומם ממש, אילו היו מסתלקות ממנה כרגע חס וחלילה האותיות מעשרה מאמרות שבהן נבראת הארץ בששת ימי בראשית, היתה חוזרת לאין ואפס ממש כמו לפני ששת ימי בראשית ממש".

המורם מכל זה, שהחידוש שנפעל בששת ימי בראשית, שתחילה ה' אין ואפס המוחלט, ואז "ברא אלקים את השמים ואת הארץ", ונעשה מציאות "יש", שזהו חידוש ונפלא ועצום – הנה חידוש זה נמשך בכל רגע, שישנה תמיד התהוות חדשה. ולפי זה, באמת, כל נברא מצד עצמו, גם עכשיו לאחר שנברא, הוא באמת אין ואפס, וכל מציאותו היא רק בגלל שהקב"ה מהווה אותו בתמידות. ובמילא נמצא, שאין לו מציאות עצמית משלו, וכל מציאותו היא דבר ה' שמהווה אותו בכל רגע.

הגשמיים מתהווה על ידי הקב"ה ואינה יכולה לסתור לעבודתו ית'

יסוד זה של "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", נוגע לעבודת ה' של יהודי משך השנה כולה:

עבודתו של יהודי בהיותו עוסק בגשמיים לפרנסתו, היא שעסקיו הגשמיים יהיו אף הם חלק מעבודת ה', שניהג באופן המותר על פי תורה, ויעשה את כל צרכיו והתעסקויותיו לשם שמים ולעבודתו ית'.

והנה, לפעמים נדמה ליהודי, שמצד הסדר הטבעי של העולם הרי קשה ביותר לפעול שהגשמיים תהי' "כלי" לקדושה, ופעמים שנדמה לו שהדבר אינו אפשרי כלל.

ובשעה זו צריך הוא להזכר ש"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", ו"לעולם ה' דברך ניצב בשמים". באמת אין קיום אמיתי לעולם, שהרי הוא מצד עצמו אין ואפס, וכל קיומו הוא רק על ידי דבר ה' שמחי' ומהווה אותו בכל רגע מחדש.

וכדאייתא בזוהר ש"קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא" (זהר ח"ב קסא, א ואילך), והיינו שהקב"ה הביט בתורה, בעשרת המאמרות, ועי"ז ברא את העולם, ונמצא שכל הקיום וההימצאות של העולם אינו אלא מעשרה מאמרות שבתורה, ש"שיש בהם כח וחיות לברוא יש מאין ולהחיותו לעולם דאורייתא וקוב"ה כולא חד" (תניא שם סוף פ"א).

וכאשר יונח אצלו דבר זה, ממילא ידע שלא יתכן שטבע העולם יסתור לקיום המצוות, שהרי באותה תורה בה נאמרו עשרת המאמרות (שהם קיום העולם), שם גופא נאמר "אנכי ה' אלקיך", עם כל תרי"ג המצוות. וא"כ פשוט שניתן להפוך את הגשמיים שתהי' כלי לקדושה, ולמלא שליחותו בעולם.

יתירה מזו, כאשר נעשה מונח אצלו שהמציאות האמיתית של העולם היא תורה, אזי כל השקפתו על העולם היא אחרת לגמרי, והנהגתו נהיית באופן שעוסק בתורה תמיד, ואפילו בלכתו ברחוב ובאמצע עסקיו, יאמר מאמר רז"ל, פרק תהלים, פרק משניות וכיוצא.

ומכיון שבכל פעולה טובה שעושה האדם, הרי הוא מכריע את כל העולם לכף זכות (קידושין מ, רע"ב), נמצא שהכרת האדם והתעמקותו בתוכן הפנימי של "בראשית ברא אלקים" – פועלת ונוגעת ל"השמים והארץ וכל צבאם" – לכל הבראה כולה.

ע"י האמונה ביוצר בראשית – הכל טוב גם בגשמיים

ההנחה הפשוטה של "שבת בראשית" – התהוותו התמידית של העולם על ידי הבורא ית"ש, נוגעת לא רק לעבודת ה', אלא גם מביאה לידי כך שיהי' לאדם טוב גם בגשמיים, בבני חיי ומזוני.

כי הנה מבורא בתניא (אגרת הקודש סי"א), שדאגות האדם על שחסר לו בבני חיי ומזוני, הרי הן נובעות מזה שהאדם שוכח לרגע על בריאת העולמות והתהוותם התמידית על ידי הקב"ה. ויהודי צריך להיות תמיד ב"אמונה אמיתית ביוצר בראשית", ש"בכל עת ורגע . . מתהווים כל הברואים, יש מאין, מחכמתו ית' המחי' את הכל".

ו"כשיתבונן האדם בעומק הבנתו, ויצויר בדעתו הווייתו מאין בכל רגע ורגע ממש" אזי לא ידאג, שהרי "האיך יעלה על דעתו כי רע לו, או שום יסורים מבני חיי ומזוני, או שארי יסורין בעולם", הלא הקב"ה הוא תכלית הטוב, ו"מאתו לא תצא הרעות" (ע"פ איכה ג, לח), וממילא "אין רע יורד מלמעלה, והכל טוב", אלא שלפעמים הטוב הנשגב הלזה "אינו מושג לגודלו ורב טובו".

וכאשר דברים אלו יהיו פשוטים אצל האדם, אזי "באמונה זו באמת נעשה הכל טוב גם בגלוי", ויראה בעיני בשר שזהו טוב הנראה והנגלה.

זהו עניינה של שבת בראשית – להעמיק ולהפנים את המסר של "בראשית ברא אלקים", שאין לו לעולם קיום אלא דבר ה' שמהווה ומחי' אותו בכל רגע מחדש.

וכאשר יהודי מעמיד את עצמו בשבת בראשית כראוי, הרי כך גם הולכת השנה כולה, שברור לו ליהודי שניתן להפוך את העולם לקדושה, וגם ההשפעות הגשמיות הן באופן אחר לגמרי, ו"נעשה הכל טוב גם בגלוי".

שיחות קודש

ההוראה מהענין דחידוש ההתהוות

ועד"ז בנוגע לטענה שאינו עוסק בענין מסויים מפני שפגעו בכבודו (כבוד המדומה או אפילו כבוד האמיתי) – למאי נפק"מ מה הי' אתמול, או אפילו ברגע שלפני"ז, כאשר ברגע שלאח"ז הנך **מציאות חדשה לגמרי**, ובמילא, אין זה אותו אדם שפגעו בכבודו!

ונקודת הענין – שכאשר יהודי חדור בדיעה והכרה דחידוש ההתהוות בכל רגע ורגע, אזי נקל ביותר לפעול שעבודתו תהי' באופן של התחדשות, "בכל יום יהיו בעיניו כחדשים".
"ובחנוני נא בזאת":

ינסה כאו"א להחדיר בעצמו את הידיעה וההכרה ע"ד חידוש ההתהוות, כלומר, לא רק לחזור על הדברים ("אפזאגן די ווערטער") של תורת הבעש"ט ואדמו"ר הזקן, כי אם, להתבונן ולהתעמק בו' עד שהדבר יחדור בפנימיותו, ובלשון הידוע – שלא מספיק מה שהוא לומד את התורה, אלא, יש צורך שהתורה תלמד אותו, ואז יראה ויווכח שעבודתו תהי' באופן של התחדשות, "כחדשים", עד ל"חדשים" ממש.

(ש"פ תבוא תשמ"ו)

...כאשר באים ליהודי ואומרים לו: ...עליך להוסיף בעניני העבודה . . יכול לטעון: בקושי מסתדר אנכי עם שאר עניני העבודה, ההתחייבויות כו' שקבלתי על עצמי, וכיו"ב, כיצד אוכל, איפוא, לחשוב על עניני עבודה נוספים?!

...וענין זה שייך גם אצל אלו שנמצאים בדרגא נעלית, ולדוגמא, שלאחרי ריבוי היגיעה בענינים עמוקים בתורת החסידות, טוען, שהתעייף מאד, ובמילא, עליו לנוח קימעה – לא עי"ז שיפסיק מלימודו, ח"ו, כי אם, עי"ז שילמד "למיגרס"...

על כך באה ההוראה מהענין דחידוש ההתהוות:

למאי נפק"מ מה הי' אתמול, עניני העבודה שעסקת בהם אתמול כו' או אפילו ברגע לפני זה – הרי ברגע זה ממש נולדת ונתהווית מאין ואפס המוחלט, ובמילא, עליך לעסוק בכל עניני העבודה באופן של התחדשות, "חדשים" ממש!

ועאכו"כ בנוגע לעייפות סתם – עייפות מאכילת ה"קוגל" בליל שבת... – הרי כבר ישנת די-צורך, ובמילא, עליך לעסוק בכל עניני העבודה בחיות חדש.

וזהו "בח מעשיו הגיד לעמו". ה"כח" שב"מעשיו" היינו הכוונה והתכלית של הבריאה (ראה או"ת להה"מ עב, ג), ו"כח" וכוונה זו "הגיד לעמו", שהקב"ה המשיך (הגדה לשון הפשטה (ראה שבת פז, א. חגיגה יז, א. ועוד)) ומסר עבודה זו לעם ישראל, שיהודי ע"י עבודתו בעולם יהפוך את ענייניו הגשמיים לקדושה.

"מכה בפטיש" – פעולה אחת המכרעת את הקץ

ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה
כזה שהוא מכה בקורנוס על גבי הסדן, הגביהה מבעוד יום
והורידה משהחשך (ב.ב. בראשית רבה פ"ט, ט)

יש ללמוד מזה הוראה נפלאה בעבודת האדם לקונו:

ידוע שששת ימי בראשית רומזים ל"שית אלפי שנים דהוי עלמא" (ראה רמב"ן עה"ת בראשית ב, ג). וא"כ, הזמן שבו אנו נמצאים עכשיו, בסיום אלף הששי, נרמז בסיום יום הששי למעשה בראשית.

והנה, עלול אדם לחשוב: אחרי עבודתם הנעלית של כל הדורות שקדמונו, הצדיקים הגדולים בעלי נשמות קדושות ביותר, כמו האבות ומשה רבינו, הנביאים, התנאים והאמוראים, עד לדור האחרון – איזו חשיבות יש לעבודה ה"קטנה" שאפשר להוסיף ולעבוד בזמננו זה דעקבתא דמשיחא?

ועל זה באה ההוראה:

כשם שמלאכת הבריאה כולה נשלמה ע"י פעולה קטנה, כהורדת הקורנוס על הסדן, ותיכף בסיום פעולה זו נכנסה השבת – כך צריך כל אחד לייקד כל רגע וכל פעולה, כי גם פעולה קטנה יכולה להיות ה"מכה בפטיש", שעל ידה תושלם כל עבודת ימי הגלות, ויבוא "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

ובלשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ז): "עשה מצוה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

"כח מעשיו" – תכלית בריאת העולם

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ

מה טעם פתח בכראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם לישראל, ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא כו' (א.א. רש"י)

יש להבין, מהו דיוק הלשון "כח מעשיו", הרי כדי לבטל טענת "ליסטים אתם" די בזה שהעולם הוא "מעשיו" של הקב"ה ובבעלותו, ומה בא ללמדנו ה"כח" שבמעשיו של הקב"ה.

ויש לפרש בדרך הפנימיות:

כיבוש "ארצות שבעה גוים" בעבודה הרוחנית הוא שגם עניינים שהם מצד עצמם גופניים, גשמיים ו'ארציים', כמו הדברים שהאדם עושה לצורך גופו ולתועלתו הגשמית, שאינם שייכים לקדושה אלא הם הנהגות "אומות העולם", גם אותם עליו לכבוש ולהפוך לקדושה, ע"י ש"כל מעשיו יהיו לשם שמים" (אבות פ"ב מ"ב) ו"בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו).

וע"ז טוענים האומות: זה שיהודי מקיים מצוות ולומד תורה, מובן. אבל מי התיר ליהודי לגזול ולכבוש מהם כביכול את ענייניו הגשמיים ולהכניסם לקדושה, הרי זה נחלת גויים, ו"ליסטים אתם"!

טענתם זו מתבססת על כך שכל הבריאה הינה "מעשיו" של הקב"ה, ואם כן לכאורה יש להיצמד לאותם גדרים שנקבעו בעולם על ידי הקב"ה וברצונו, ובהסתכלות זו אין מקום לכך שיהודי יחדיר קדושה באותם חלקים בעולם שהוגדרו בשעת בריאתם להיות עניינים גשמיים בלבד.

והתשובה לטענה זו שכל טענתם בשקר יסודה, כי העולם כולו נברא בשביל התורה ובשביל ישראל (רש"י ר"פ בראשית). תכלית בריאת כל העניינים הגשמיים היא מה ש"נתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז), והיינו, שישאל יהפכו את העניינים הגשמיים שיהיו מכוון ומדור לשבתו ית'.

הידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

ליקוי המאורות ושייכותו עם מעשה בנ"א

יביא הברייתות דליקוי המאורות סימן רע ונגרם בשביל ד' דברים כו' / יקשה דליקוי המאורות הו"ע כטבע הבריאה ולא נגרם במעשה בנ"א / יבאר בזמן הליקוי שולט מול רע וזוהי עת פורענות / יבאר עוד דהשפעת המזל היא לנטיית הנהגת בנ"א / יבאר החילוק בזה שבדברי חנני' בין ישראל לעכו"ם

מסויימים והוא סימן רע וכו', בשעה שהליקוי הוא מחוקי הטבע שאינם משתנים כו'.

"יהי מאורות ברקיע השמים והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים" (א, יד)

ואין לפרש בכוונת הברייתא "בזמן שהחמה לוקה כו'", שראיית הליקוי היא סימן רע, כלו' שאמנם עצם הליקוי תלוי בחשבון תכונות השמים, אבל ראיית הליקוי אינה תלוי' בחשבון דיתכן ויהיו עננים המסתירים על החמה וכיו"ב, ורק ראיית הליקוי היא באמת סימן רע וכו'. – שהרי פשטות לשון הברייתא "בשביל ארבעה דברים מאורות לוקין" מורה שהכוונה היא לעצם הליקוי ולא לראייתו. מה גם שישנם מקומות שאין בהם כלל עננים המסתירים (וכאדך מצדים - ראה פרש"י ר"פ מקץ. ויגש מז, י. וארא ז, יז. סוטה יג, א. ועוד), ואין בהם מה שיכסה על ראיית הליקוי, – ודוחק לומר דבמקומות אלו עושה הקב"ה נס כאשר עושין רצונו של מקום ומביא לשם עננים שיסתירו על הליקוי.

ובן מבואר גם מהא דמחלק בברייתא שם בין ישראל לעכו"ם – "בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעכו"ם, לבנה לוקה סימן רע וכו'.

גרסינן בברייתא סוכה (כט, א) "בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים, לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל, מפני שישראל מונין ללבנה ועובדי כוכבים לחמה". ועוד שם בגמ': "בשביל ארבעה דברים חמה לוקה, על אב ב"ד שמת ואינו נספד כהלכה וכו', ובשביל ארבעה דברים מאורות לוקין על כותבי פלסתר וכו'", והמורם מזה הוא דליקוי המאורות תלוי במעשה בנ"א.

וידועה הקושיא בזה, דכיון שליקוי המאורות הוא ענין הקבוע בטבע הבריאה שמגיע בזמנים מסויימים, ולפי חשבון התכונה יש לקבוע מראש זמן הליקוי, ועד ש"מצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות" (שבת עה, א. ובלשון המאירי שם "חכמה זו מפארה בידיעת אותות השמים ולקות המאורות בלי שום שגיאה") – האיך שייך לומר שהליקוי בא כעונש על עניינים

עצמו איננו תוצאה ממעשה בנ"א, וזהו רק סימן לעת פורעניות בה מענישים במיוחד על אותם ד' דברים, שלכן יש להזהר בזמנים אלו; ואע"פ שזמנים אלו וסימניהם (הליקוי) נקבעו בטבע הבריאה - מ"מ הפורענות והעונש בזמנים אלו תלוי במעשה בנ"א אם יש מהם סיבה להעניש.

ברם כד דייקת שפיר אין הענין מבורר בזה כל הצורך, דהא בהמשך הסוגי' מבואר שיש חילוק בזה בין ישראל לעכו"ם: "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום אין מתיראין מכל אלו. . ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה - עובדי כוכבים יחתו ואין ישראל יחתו", ומובן דבאותו המצב שאצל ישראל "אל יחתו" - והיינו כש"עושין רצונו של מקום" - הגוים עדיין "יחתו". והדברים צ"ב דממ"ג, באם איירי בזמן ש"עושין רצונו של מקום" אין מה לחשוש מהסימן רע, דלא שייך פורענות כלל, וא"כ אי"מ טעם ש"יחתו הגוים" - גם אלו שאינם עובדי רצונו.

ונראה לבאר מהלך הגמ' כאן, ובהקדם שבכ"מ בחז"ל מצינו דהשפעת ה'מזל' בזמנים מסויימים, אינה רק לענין שכר ועונש, אלא גם שייכת להנהגת בנ"א, כל' שהמזל גורם נטי' כלשהי בהנהגתם ובמעשיהם (לחיוב או לשלילה). וכגון הא דמצינו "אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה" (הל' ת"ת לרמב"ם פ"ג ה"ג. ובשו"ע אדמו"ר הזקן שם - פ"ד ס"ח), דפשיטא דאין הכוונה שהיום איננו זמן ללימוד התורה, כ"א שהלילה מסוגל ללימוד ביתר שאת משא"כ ביום שצריך לריבוי יגיעה כו'; ועד"ז מאי דאמרינן בשבת (קנו, א) "האי מאן דנולד בחד בשבת יהא כו'", שהכוונה היא שהמזל גורם לאדם איזה נטי' ומשיכה לדבר מסויים.

לשונאיהם של ישראל, מפני שישראל מונין ללבנה ועו"כ לחמה". דהפי' בזה הוא שבגלל שישראל דומים ללבנה ועכו"ם דומים לחמה - הנה כאשר יש ליקוי בהנהגתם נפעל ליקוי בהתאם לזה בחמה ובלבנה, כשהליקוי הוא בהנהגתם של ישראל נפעל ליקוי בלבנה, וכשהוא בהנהגת העכו"ם נפעל ליקוי בחמה. דמכ"ז מובן שכאשר המצב של ישראל הוא בשלימות אי"צ כלל להיות ליקוי וחסרון בהלבנה (ולא שישנו ליקוי רק שהוא מכוסה ואיננו נראה).

והנה בפשטות ה' אפשר לבאר דכאשר יש ליקוי במאורות זהו סימן שבאותו הזמן יש שליטה של מזל רע בעולם (וכדמצינו בכ"מ בדברי חז"ל - וראה להלן), והיינו דזמן זה מסוגל לפורעניות, וממילא זהו "סימן רע". וזוהי כוונת הש"ס "בזמן שהחמה לוקה וגו'" שאין הכוונה על עצם הליקוי אלא על "זמן הליקוי" שבו יש סימן רע לשונאיהם של ישראל וכיו"ב, ומכיון שזהו זמן מסוגל לפורענות לכן "בשביל ארבעה דברים המאורות לוקין כו'" שזמן ליקוי המאורות הוא **עת פורענות** לארבעה דברים אלו שנמנו בגמ' שם (ועד"ז כתב בערול"ג. ועוד).

דלפי"ז מובן שבשעה זו שיש ליקוי במאורות, והיינו שיש שליטה של מזל רע בעולם, יש לחשוש מאותם "ארבעה דברים" רק באם אין ההנהגה בהם כדבעי, מפני שאז הוא עת פורענות להחמיר יותר בד' דברים אלו. ומהאי טעמא "בעשותכם רצון הקב"ה אין אתם צריכים לדאוג מן הפורעניות", מאחר שאין כאן חטא וממילא אין חשש לפורענות.

וממילא מובן דאין מקום להקשות ממה שליקוי החמה והלבנה מוכרח לבוא בזמן מסויים מצד חוקי הטבע, דאכן הליקוי

נעשית רק ע"י עבד המלך, ולא ע"י המלך עצמו, וכמו שהליקוי הוא רק ע"י החמה, דהוא ענין טבעי בלבד].

וְלַפְּמִשְׁנָתָּה יש לומר דפירוש הברייתא "בשביל ארבעה דברים חמה לוקה כו" הוא שבשביל ה"מזל" הגורם לד' עניינים אלו המאורות לוקין וכו', כלו' דכוונת הברייתא אינה שליקוי המאורות הוא מפני הנהגה לא רצוי' בפועל, אלא לזה שמכיון שבזמן זה יש נטי' בטבע להנהגה בלתי רצוי' ב"ארבעה דברים" – לכן לוקין המאורות.

דבזה יתבאר לן גם יסוד החילוק גם בין ישראל לעכו"ם, דאף שגם בעכו"ם יש היכולת להתגבר על הנטיות הטבעיות, שהרי אין נענשים אלא אם כן חוטאים "מעצמם" (עי' רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ג), מ"מ מאחר שהם נתונים תחת שליטת הנהגת הטבע, הנה כדי לַבְטֵחַ הנטי' שמצד הטבע צריכים הם להשתדלות ויגיעה גדולה ביותר, ולכן "יחתו הגוים מהמה", הם מפחדים מהנטיות הבאות מצד הטבע.

משא"כ ישראל, כאשר הם מוסיפים בעבודתם לקונם "עושין רצונו של מקום" (ראה חדא"ג מהרש"א ברכות לה, ב), אינם נתונים לשליטת הטבע, גם לא ד"אותות השמים", ועל כן "אין מתיראין מכל אלו", כי ביכלתם להתגבר על הנטי' הבאה מצד הטבע.

וּמוֹבֵן גם, שאין הכוונה בזה, שהנטי' ההיא מכריחה את האדם להנהגה בלתי רצוי', ושוללת את ענין הבחירה וכו', וכמ"ש הרמב"ם להדיא (הל' תשובה רפ"ה) שרשות לכל אדם נתונה להיות צדיק או להיפך וכו', אלא רק גורם "נטי' קצת" להיות מוכן בטבעו להנהגה זו, ויוכל להתגבר עלי' ע"י ריבוי יגיעה ושינוי טבעו. וע"ד שמאריך הרמב"ם (ברפ"ח משמונה פרקים) שאי אפשר שיולד האדם בטבע בעל מעלה ולא בעל חסרון אלא רק בטבע המוכן למעלה או לחסרון וכו'. וממילא שאין המזל מבטל את ענין הבחירה, ורק שעל ידו צריך לריבוי יגיעה והתאמצות יתירה שלא ללכת כפי הטבע.

וְעַד"ז הוא גם המבואר בגמ' תענית (כט, א) שיש "ימים חייבים" והיינו שבימים אלו ישנה הנטי' לענין של חובה, ולכן צריך לשמירה יתירה בימים אלו. ולדוג' מ"ש בשו"ע (יו"ד קעט ס"ב) שנהגו שאין מתחילין בב' וד' מצד המזלות קשים שבימים אלו, וכל כיו"ב.

והמורם מזה לדידן, ד"בזמן שהחמה לוקה כו' סימן רע" היינו לא רק שבזמן זה מענישים על הנהגה בלתי רצוי', אלא שזמן זה פועל באדם נטי' והמשכה להנהגה בלתי טובה, אלא שמ"מ אי"ז הכרח גמור להנהגה בלתי רצוי' שהרי מצד ענין הבחירה המסור בידו בכוחו להתגבר על נטיותיו. [ויומתק בזה משל הגמ' מלך שאמר לעבדו טול פנס מפניהם – לַעֲבֹדוֹ דייקא, דנטילת הפנס

ההמשך בהתאם להתחלה!

ההתחלה משפיעה על יסודות הבית!

נעם לי לקבל מכתבו מה' אלול בו כותב אודות סדרי החתונה . . ובדאי למותר לעוררו ואת זוגתו שיחיו אשר אף שזיכם השי"ת שיאמרו "את בתי נתתי לאיש הזה" ויצאה מרשות האב לרשות הבעל עפ"י דין, הנה מצד החסד והרחמים ואפילו היושר בודאי ינצלו את השפעתם על בתם תח' שתעמיד ביתה כדבעי, וידוע פסק נשיאנו הק' כפי שמתייצבים בתחילה, כך יהי' הלאה ("אז ווי מען שטעלט זיך אַוועק אַזוי גייט דאָס"), ובמילא הרי מובן שההשתדלות בזה הוא ענין עובד, וככל שיוסיפו בזה יתוסף ג"כ בטיב יסודות בנין ביתם הנ"ל ובמילא יתוסף ג"כ באושר גשמי ורוחני.¹

להתחיל עם סדר מסודר וקבוע!

...בודאי ימלא במכתבו הבא בפרטיות יותר . . ועיקר העיקרים, אשר תיכף לביאתו התחיל לסדר עבודתו בסדר קבוע מראש, ולהתאמץ להחזיק סדר זה בלי ישונה, וכידוע פתגם כ"ק נשיאנו הק' "כפי שניצבים בתחילה כך יהי' גם הלאה" ("אז ווי מען שטעלט זיך אַוועק אַזוי גייט דאָס"), ואם יתחיל העבודה גם עתה מבלי תכנית וסדר, הרי מזמן לזמן יתערבו הענינים ויבלבלו איש לרעהו יותר. והמפורסמות אינן צריכות ראי'.

מובן שקשה הדבר לשנות הרגילות דכמה שנים, אבל אי אפשר באופן אחר כ"ל . . ואם ירצה באמת - יפעל זאת.²

שבת בראשית – השפעה לכל השנה!

במענה על מכתבו מכ"ח תשרי, ומתחיל כדבעי אודות הרושם דימי חדש אלול ימים נוראים וימי חג הסוכות, אבל תיכף מפסיק בענין זה מבלי להזכיר מה הם ההחלטות ופעולות טובות וכו',

והרי ידוע תביעת רבותנו הק' מכל אנ"ש והתמימים בפרט שהעבודה צריכה להיות בפנימיות ולא במקיפים על אחת כמה וכמה שבמכתבו אינו מזכיר גם על דבר עבודה בדרך מקיף ועל פי פתגם כ"ק אדמו"ר הצ"צ "כפי שמתייצבים בתחילה, כך יהי' הלאה" ("ווי מען שטעלט זיך אַוועק אַזוי גייט דאָס"), הרי אם בראשית השנה ועכ"פ בתחלת הסדר דויעקב הלך לדרכו בעניני תורה ומצוה מקשרים ההחלטה בקשר ענין של פועל במעשים הרי זו התחלה טובה לסדר כל השנה, משא"כ כשנשאר בעולם המחשבה ובהאי עלמא עולם הדבור כעולם המחשבה דמיא.

מובן שאין הכוונה בזה להטיף מוסר וגם אינו נוגעת כ"כ הכתיבה אלי בזה אלא בהנוגע לפועל כנ"ל וכשמגלים עד"ז גם לזולת עאכ"כ כשהזולת נמצא במקומו בסמיכות מקום אליו ה"ז מחייב ("בינדעט דאס") יותר למלאות החלטתו בחיי היום יומים, והאריכות בזה אך למותר.³

נהינתי ממה שראיתיו כאן בהתועדות דשמחת תורה וחבל אשר לא הי' בידו להיות נוכח ג"כ בהתועדות דשבת בראשית ראשית השנה. וע"פ הידוע פתגם האדמו"ר הצ"צ ששמעונו מ"ק מו"ח אדמו"ר בהנוגע לשבת בראשית, שהנהגה בו משפיעה על כל השנה כולה ויה"ר שכוונתו הרצוי' תחשב כמעשה בפועל.

בברכה לחורף בריא לו ולכל אשר לו.⁴

א. אגרות קודש ח"י עמ' נב. ב. אגרות קודש ח"י עמ' כ. ג. מכתבב ס' אלול תשי"ד. ד. מכתבב ז' ניסן תשס"ז.

הרב החסידות

מתוך כתבי רבותינו נשיאי חב"ד

התבוננות והעמקה בענין 'בריאה יש מאין'

דיש מייש עד אין סוף הוא שקר מוחלט הרי בהכרח שיש מי שברא יצר ועשה את הבריאה הלזו

היום נתחדש העולם מחדש

...וצריך להיות סור מרע לגמרי והיינו להאמין בבוקר חדשים לבקרים שהיום נתחדש העולם מחדש כמאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, שממש נברא מאין ליש, והוא ג"כ היום נוצר כמו אדם הראשון, בוודאי יירא ויבוש מלמרות עיני כבודו, ולא ירצה בעולם האין. גם בחוש הראות אנו רואים בכל יום מעשה בראשית בתחלה חשך הלילה ואח"כ יהי אור השמש ליום. וזהו בכל יום אברכך במה שאני רואה שגולל אור וכו' וחשך מפני אור היום בזה אני מכיר לברכך...

(לקוטי תורה, בהעלותך לג, א)

העיקר הוא ה"אין" – החיות האלקית

[קטע משיחה קדושה מאת הוד כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע:]

...כשלומדים בעומק את הענין של בריאה יש מאין ומקיפים היטב את כל הענין של בריאה יש מאין, איך ש[נאופן] התהוות [יש מאין] שונה מ"עילה ועלול" [הנמשכים זה מזה], ש"יש מאין" זו [התהוות] "דבר" מ"לא-דבר", שזהו רק בחיק הבורא ברוך הוא, ואיך שה"אין" עומד תמיד ב"יש" להחיותו, הרי במילא ה"אין" שהוא החיות המקיימת את ה"יש", הוא כל מציאותו של ה"יש". ולמרות שה"אין" הוא כל מציאותו של ה"יש", קיים העלם הבורא מן הנברא, שבחיצוניות נראה ה"יש" כמי שמציאותו מעצמותו.

אחרי שלומדים היטב את ענין הבריאה יש מאין, ומבינים אותו היטב בשכל האנושי, עם כל הראיות המוחשיות שרואים ומרגישים "מבשרי אחזה", וכן ממה שרואים במוחש בעולם – רק אז יכולים, על ידי עבודת התפילה, להגיע להנחה הפנימית של הענין, שאכן ירגישו ממש

ויראו בעיני השכל כמו בראי' מוחשית, שהעיקר הוא ה"אין", שזו החיות האלקית, המהווה והמחיי את הכל.

כך הדבר בכל ענין וענין שעוסקים בו בחסידות, שבראש ובראשונה צריכה להיות ההבנה, להבין היטב את הענין השכלי על כל פרטיו, ולאחר מכן יכולים להגיע להנחה הפנימית של הענין.

(תרגום מאגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע ח"ד עמ' תלח-ט)

על דרך לימוד סוגיא בש"ס ופוסקים

...**דכאשר** ילמד איזה ענין מהשכלה אלקית כמו בענין בריאה יש מאין, ולימוד הוא ע"ד הלומד סוגיא בש"ס ופוסקים שיודע הסוגיא ההיא עם כל פרטי עניני', כן הוא לומד הענין דבריאה יש מאין, וכשם דהלומד סוגיא הרי לאחר שהוא יודע פרטי הענינים הרי יש אצלו בכך שהוא קוטב הענין ההוא כן בלימוד דבריאה יש מאין דאחר שלומדו בארוכה יש אצלו קוטב הענין דהחיות האלקי נמצא תמיד בהיש להוותו ולהחיותו ואופן ההתהוות והחיות הוא בהעלם והסתר הבורא מהנברא [להעיר מד"ה זה היום השי"ת (קונטרס עג) פ"ב. הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע],

וכאשר מתבונן בזה בהעמקת הדעת ה"ה משיג אחדות הוי' ובכל פינה שהוא פונה רואה השגחה פרטית ומזה נעשה שמחה גדולה בלבבו ועובד את עבודתו בתורה ומצות בשמחה גדולה ובחיות רב...

(ספר המאמרים ה'תש"י עמ' 207)

